

Артем Коновал,

аспірант кафедри політичних наук,

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ORCID: 0009-0002-7621-2539; email: artyom.konoval@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ МЕХАНІЗМАМИ НАТО: ПОЛІТИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ

Міжнародна безпека є складним і багатограним явищем, яке у сучасних політологічних дослідженнях вимагає врахування різноманітних факторів, таких як геополітичні зміни, глобальні виклики та внутрішні трансформації. Автор статті підкреслює роль міжнародних організацій, зокрема НАТО, у забезпеченні колективної безпеки. З огляду на загрози, такі як тероризм, кібератаки та нові форми конфліктів, НАТО продовжує адаптувати свою стратегію для реагування на мінливі умови. Управління кризами потребує міжнародних механізмів, перегляду таких їх неефективних на практиці форматів як Будапештський меморандум, які були покликані підтримувати стабільність. Для НАТО важливою є здатність держави та їх демократичних об'єднань забезпечити готовність до колективної дії в кризових ситуаціях. Системний підхід до управління також передбачає активну соціально-економічну підтримку країн-партнерів, що допомагає знижувати ризики конфліктів. У статті стверджується, що запровадження стандартів НАТО може усунути значні проблеми та забезпечити ЗСУ ресурсами для реагування на сучасні загрози. Важливо також враховувати політичні аспекти, зокрема координацію між державами-учасниками. Тільки інтегруючи нормативно-правові, організаційно-функціональні та інституційні механізми, НАТО може залишатися дієздатним механізмом для підтримки стабільності в світі. Для України це означає використання міжнародного досвіду для впровадження реформ, необхідних для досягнення стандартів НАТО, що посилять обороноздатність і стабільність у регіоні. Додатково відзначається роль економічної безпеки в контексті міжнародної стабільності. Сучасні конфлікти часто виникають на тлі економічних криз, і тому стійка економіка є важливим елементом як національної, так і міжнародної безпеки. Для України, яка зазнала значних економічних втрат через війну, пріоритетом є відновлення та диверсифікація економічних відносин, залучення іноземних інвестицій, розвиток стратегічних галузей. Економічна безпека також передбачає інтеграцію в глобальні ринки та формування нових торговельних угод, що дасть змогу Україні зміцнити свою позицію на міжнародній арені.

Ключові слова: НАТО, міжнародна безпека, глобальні виклики, економічна безпека, соціально-політична стійкість.

Вступ. Глобальні виклики та регіональні конфлікти роблять міжнародну безпеку все більш актуальною темою, яка потребує детального аналізу, всебічного вивчення, наукового викладу та експертного моніторингу. Організація Північноатлантичного договору (НАТО) є однією з основних структур, відповідальних за забезпечення стабільності та безпеки в євроатлантичному регіоні. Особливо важливу роль Альянс відіграє в контексті зростаючих загроз світового масштабу, а це і геополітичні конфлікти, і тероризм, і кіберзагрози, і зміни клімату. У цьому контексті розгляд як політичних, так і соціально-економічних аспектів діяльності НАТО є дискусійним майданчиком для розуміння його ролі у забезпеченні міжнародної безпеки. Політичні рішення, прийняті в межах НАТО, запускають стратегічні напрями співпраці між державами-членами, створюючи умови для спільних дій у відповідь на нові виклики. Соціально-економічні фактори при цьому мають значний вплив на здатність країни ефективно реагувати на виклики безпеки, пристосовуючись до змін. Таким чином політика Альянсу спрямована на підтримку стабільного соціально-економічного середовища як у країнах-членах, так і в країнах-партнерах, що знижує ризики конфліктів, сприяючи покращенню умов життя та розвитку. Ініціативи НАТО допомагають зміцнити стійкість країн, забезпечуючи можливість розвитку навіть у небезпечних регіонах, організація спрямовує інвестиційні стратегії на ключові напрями, такі як власне безпека, економічний розвиток, охорона здоров'я та освіти, допомагаючи країнам-партнерам підвищити рівень життя своїх громадян, а відтак і зменшити внутрішню напругу, що є одним із факторів запобігання конфліктам. Важливу роль також відіграють політичні механізми, за допомогою яких НАТО приймає рішення щодо пріоритетів соціально-економічного розвитку. Ці

механізми спрямовані на забезпечення стабільності, координацію зусиль і підвищення рівня готовності країни до спільних дій в кризових умовах. У такому підході особливе значення посідає координація між державними органами та міжнародними партнерами, що дає змогу забезпечити готовність до колективного реагування на загрози.

Завдяки багаторівневому підходу НАТО адаптується до регіональних потреб, інтегруючи військові, політичні та економічні ресурси для ефективного управління кризами. Прикладом цього є Україна, яка активно працює над зміцненням своєї системи безпеки, основний акцент робиться на координації між державними органами та на законодавчій базі, що забезпечує гіпотетичну готовність до оперативного реагування. Для таких механізмів НАТО вкладається в ефективну роботу над стримуванням загроз і підтримкою стабільності в регіонах. Під час реформування оборонної системи України, зокрема її фінансової структури, враховуються вимоги НАТО, проте проблема постає у значному обсязі бюджету, який спрямовується на утримання особового складу, а не на модернізацію та підготовку військових. Впровадження стандартів НАТО вимагає довгострокового планування, надійного фінансування, структурних змін у системах управління, логістики та забезпечення.

Крім того, ефективне реагування на сучасні загрози потребує систем моніторингу та прогнозування кризових ситуацій. Завдяки цьому державі вдається оцінити можливі загрози та підготуватися до них, що є актуальним і для НАТО. Такі системи дають змогу Альянсу швидко й злагоджено реагувати на виклики, зберігаючи стабільність у країнах-членах. Поряд із цим сучасна безпека охоплює також нові концепції, що стосуються нетрадиційних загроз, таких як кібербезпека та економічна нестабільність. Кібербезпека стає однією з головних складових сучасного функціонування НАТО, що демонструє приклад Німеччини, яка розробила стратегії з кіберзахисту для захисту критичної інфраструктури та цифрових мереж (Орлик, 2023). Таким чином, НАТО, як ключовий гравець у міжнародній безпеці, інтегрує класичні методи з новими стратегічними напрямками, забезпечуючи колективну безпеку в умовах сучасних загроз.

Мета статті – комплексний аналіз ролі НАТО в забезпеченні міжнародної безпеки, розкриття значення політичних і соціально-економічних аспектів діяльності Альянсу, а також висвітлення впливу його механізмів на глобальну стабільність та стійкість держав з огляду на сучасні виклики воєнного часу в Україні. Дослідження спрямоване на те, щоб показати, як НАТО адаптує свої підходи до нових викликів, наприклад, кіберзагроз, геополітичних конфліктів та економічної нестабільності, шляхом поєднання класичних оборонних стратегій із інноваційними підходами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про актуальність проблем забезпечення міжнародної безпеки та національної безпеки України в контексті сучасних викликів і механізмів роботи НАТО. Сучасні автори все більше уваги привертають до проблем політичної та соціальної стійкості у зв'язку з конкретними безпековими механізмами, при чому вбачають їх як в інституційних спроможностях, так і в освітніх, культурних, інформаційних процесах, тобто у довгострокових ціннісних змінах, яких неминуче потребує світ у світлі існуючих глобальних загроз для самозбереження воєнного часу (Міненко, Захаренко, Драпушко, Волянюк, 2023). Наприклад, Н. Близнюк (2021) розглядає фінансові аспекти військового забезпечення, підкреслюючи важливість адаптації до стандартів НАТО для підвищення ефективності збройних сил. Є. Кобко (2024) робить акцент на вдосконаленні адміністративно-правового механізму національної безпеки, що є критично важливим для створення належних умов для стабільності в державі, а також порозуміння між ключовими геополітичними гравцями. Напрацювання фахівців Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, а також Київського інституту Національної гвардії України стосуються нормативно-правових аспектів у кризових ситуаціях, підкреслюючи необхідність правових рамок для адекватної реакції на міжнародні загрози (Каптан та ін., 2023). Загалом, ці публікації демонструють, що для забезпечення міжнародної безпеки, як і національної безпеки України потрібен комплексний підхід, що враховує соціально-політичні, фінансові,

правові, інформаційні та адміністративні аспекти. Міждисциплінарний підхід лише посилює необхідність власне політологічного аналізу ролі НАТО в системі міжнародної безпеки, а погляд на проблематику з України, з позицій вітчизняних вчених у динаміці сучасних геополітичних подій також додає наукової новизни цій тематиці.

Методи дослідження в статті спрямовані на вивчення сучасних викликів у глобальній безпеці через аналіз ключових концептуальних підходів до соціополітичних і економічних вимірів, що визначають та спрямовують актуальні запити функціонування військового блоку. Основним методом є огляд сучасних наукових публікацій, де розглядаються питання залежності економічної, зокрема енергетичної безпеки від геополітичної стабільності, економічної політики та трансформації загроз. Використовується аналіз експертних публікацій та аналітичних даних, що дозволяє простежити основні тенденції в політиці НАТО, оцінити реакцію міжнародних організацій на нові виклики в глобальній безпеці. Принципи наукової критичності, об'єктивності дозволяють неупереджено вивчати динаміку та базові орієнтири такої політики, конкретні механізми її забезпечення, основні напрями роботи Альянсу, презентовані на офіційних його ресурсах (НАТО, 2024).

Результати та дискусії. В умовах сучасних глобальних викликів міжнародна безпека вивчається багатоскладово – на рівні інститутів, процесів, суспільно-політичних відносин, інструментів, механізмів, засобів політики тощо. Організація Північноатлантичного договору (НАТО) виступає з позиції ключових засад відповідальності за забезпечення безпеки в євроатлантичному регіоні, особливо в контексті зростаючих загроз, пов'язаних з геополітичними конфліктами, тероризмом, кіберзагрозами, зміною клімату. У цьому контексті важливо дослідити як політичні, так і соціально-економічні аспекти механізмів забезпечення міжнародної безпеки, що реалізуються НАТО. Політичні рішення, які приймаються в рамках Альянсу, пропонують стратегічні і тактичні напрями співпраці між державами-членами, тоді як соціально-економічні чинники впливають на здатність країни адаптуватися до нових викликів безпеки. Потрібно розглянути основні особливості цих механізмів, їх вплив на глобальну безпеку та роль НАТО в підтримці стабільності у світі.

У сучасному світі міжнародна безпека вимагає комплексного підходу, в якому одне з основних місць займає НАТО. Як один з ключових гравців організація застосовує багаторівневі механізми підтримки стійкості, залучаючи військові, політичні та соціально-економічні ресурси, що дає можливість пристосувати стратегічне управління до різних регіонів та їх потреб. Одним із важливих аспектів політики НАТО є створення стабільного соціально-економічного середовища в країнах-членах і партнерах, що дозволяє знизити ризики конфліктів шляхом покращення умов життя та створення можливостей для розвитку. На думку вчених, важливу роль в цьому відіграють соціальні інвестиції, які забезпечують розвиток інфраструктури, освітніх програм, підтримку охорони здоров'я в регіонах з підвищеною небезпекою. Соціально-економічні ініціативи допомагають стійкому розвитку, а також стабільності, що є метою організації. Інвестиційні стратегії в соціально-економічну сферу зі сторони НАТО мають групуватися за ключовими напрямками, такими як забезпечення безпеки, підтримка економічного розвитку, охорона здоров'я та освіти. НАТО використовує політичні механізми для впливу на рішення країн-учасниць, щодо пріоритетів соціально-економічного розвитку, спрямованого на підтримку стабільності країн. Особливу увагу організація приділяє підвищенню рівня життя, що мала би своєчасно знижувати напругу та ризик ще до того, як може виникнути середовище внутрішніх та міжнародних конфліктів (Шаповалов, 2022).

У вітчизняній науці також акцентується на необхідності комплексного розуміння механізмів забезпечення міжнародної безпеки. Україна намагається зміцнити свою систему безпеки, особливо у військовій сфері, з огляду на зовнішню агресію. Основний акцент робиться на важливості чіткої координації між державними органами в моменти загострення ситуації, що вимагає міцної законодавчої бази. Такий підхід є корисним і для НАТО, адже країни-члени мають діяти узгоджено, реагуючи на загрози, що виникають. Політичний аспект у сфері забезпечення безпеки в цьому випадку визначається в здатності держави

забезпечити готовність до злагодженої колективної дії, ґрунтуючись на узгоджені між країнами правила та з використанням усіх наявних інструментів для оперативного реагування в кризових ситуаціях. Системний підхід до управління кризами, що запропонований рядом українських дослідників, також наголошує на важливості міжнародних механізмів, на кшталт Будапештського меморандуму, який водночас був би дієво спрямований на підтримку стабільності. Для НАТО подібні механізми мають важливе значення, оскільки вони допомагають Альянсу працювати над стримуванням загроз і підтриманням стабільності. Для цього необхідна міцна правова та організаційна основа, на якій базуються колективні дії. До того ж врахування соціально-економічних аспектів є необхідним, нездатність суспільства пристосовуватися до кризових ситуацій та підтримувати стійкість у складних умовах впливає на рівень загальної стабільності та безпеки. Якщо НАТО надає соціально-економічну підтримку, то країни-партнери будуть підготовленішими до зовнішніх викликів, це посилює внутрішню стійкість. Для ефективного реагування на загрози важлива наявність систем моніторингу та прогнозування кризових ситуацій. Це, на думку вчених, дозволить державам заздалегідь оцінити можливі загрози та підготуватися до них, що є актуальним для НАТО, оскільки Альянс зможе швидко і злагоджено зреагувати на будь-який виклик (Каптан та ін., 2023).

Не менш цікаві аспекти забезпечення міжнародної та національної безпеки розкривають дослідники, які осмислюють проблеми трансформації фінансової системи Збройних Сил України для того, щоб відповідати стандартам НАТО. Однією з основних вимог Альянсу є витрати на оборону не менше 2% ВВП країни, значна частина бюджету має бути спрямована на модернізацію техніки та підготовку військових, а не тільки на їх утримання. Для України це є проблемним питанням, що потребує одразу комплексу різних механізмів ефективної реформи: потрібно покращити систему фінансового контролю, оптимізувати структуру фінансових служб, підвищити професійну компетентність персоналу, а також покращити законодавчу базу. Переваги запровадження стандартів НАТО полягають у тому, що вони повністю усунули залишки радянської системи, а також забезпечують необхідними силами для реагування на загрози сучасності, тобто не лише воєнні, а й економічні, інформаційні та інші соціальні виклики. Часто наголошується, що перехід до стандартів НАТО вимагає довгострокового планування та надійного фінансування, однак, крім власних витрат, подібні трансформації передбачають також структурні зміни в системі управління, логістики, створення резервів, забезпечення медичних та інших потреб військових (Близнюк, 2021). Отже, і зростання обороноздатності, і підсилення міжнародної підтримки демократії у світі часто залежить від спроможності відповідати вже напрацьованим безпековим стандартам і підтримувати їх у довгостроковій перспективі. Це механізми планування, які однак потребують як національних ресурсів, так і партнерської взаємодії в рамках НАТО.

У статті Є. Кобка розвиваються питання, які можуть бути адаптовані для розуміння особливостей міжнародної безпеки в контексті НАТО з акцентом на політичні та соціально-економічні аспекти. Знову ж підкреслено, що забезпечення ефективною безпекою потребує комплексного підходу, який інтегрує нормативно-правові, організаційно-функціональні та інституційні механізми, що є оптимальним співвідношенням елементів для функціонування НАТО. Політичні аспекти міжнародної безпеки НАТО полягають у необхідності координації між державами-учасниками та партнерськими структурами. Автор звертає увагу на те, як держави, такі як США, організують систему національної безпеки через адміністративні механізми, які охоплюють різні гілки влади та органи, зокрема Ради національної безпеки. Аналогічна координація та чітка структура НАТО сприяють прийнятним рішенням, що забезпечують ефективність реагування на спільні загрози, зокрема в питаннях політичної стабільності та міжнародної підтримки. Також соціально-економічні аспекти забезпечення міжнародної безпеки відображаються через приклади іноземних держав, що об'єднують зусилля у сферах кібербезпеки та економічної стабільності НАТО. У статті підкреслено, кібербезпека є основним елементом сучасної безпекової стратегії, це проглядається у

прикладі Німеччини, яка розробила спеціальні стратегії з кіберзахисту. Такий підхід є можливим до застосування і для НАТО, де соціально-економічна безпека забезпечує захист критичної інфраструктури, цифрових мереж і фінансових систем, що є ефективним рішенням для підтримки стабільності Альянсу (Кобко, 2024).

Основи міжнародної безпеки, які охоплюють як традиційні, так і нетрадиційні методи захисту та стримування загроз, мають своє логічне продовження як комплекс конкретних заходів, які охоплюють захист активів, людей, держав через стримування, оборону, баланс сил і створення союзів. Ці елементи присутні також у контексті діяльності НАТО, адже такий союз спрямований на забезпечення колективної безпеки через військове і політичне стримування, де кожна держава потенційно зменшує конфліктність і розвиває підтримку загальної стабільності. Важливим аспектом, на якому наголошують зарубіжні автори, є принцип «балансу сил», відповідно до якого країна використовує військові та невійськові ресурси для запобігання несправедливому домінуванню. Цей підхід є центральним і в стратегіях НАТО, де союзники співпрацюють для стримування агресії. Крім того, підкреслюється роль союзів як інструментів для забезпечення колективної безпеки – у ситуації НАТО, це формалізовані угоди, спрямовані на підтримку миру і стабільності, що демонструє прагнення до спільної оборони та координації зусиль. Нерідко зазначається також про розвиток нових концепцій безпеки, які відповідають сучасним викликам, такими як дії недержавних акторів і загрози, пов'язані з нестабільністю, що виникає як результат глобалізації. НАТО в такому контексті, балансуючи сили та інтереси, може зосередити свої зусилля на протидії нетрадиційним загрозам, тобто це конкретні механізми щодо кіберзагроз, терористичних актів, економічної незахищеності, тощо (Raza, 2023).

Міжнародна безпека у світі сучасних викликів вимагає інтегрованого підходу, що призводить до поєднання класичних методів стримування з новими стратегічними напрямками. У контексті діяльності НАТО це означає посилення взаємодії між військовими та цивільними аспектами захисту, щоб забезпечити адаптацію країн-учасниць до швидкозмінних загроз. Крім стимулювання та створення союзів, особливу увагу приділяють розвитку економічної стійкості, кібербезпеки та захисту критичної інфраструктури. Впровадження таких заходів забезпечує колективну безпеку в умовах гібридних загроз, включаючи нові ризики, пов'язані з дезінформацією та нестабільністю в регіонах.

Політичний аспект діяльності НАТО спрямований на зміцнення єдності союзників, особливо через розвиток спільних механізмів реагування на кризу. Після подій в Україні у 2014 р. Альянс посилив свою підготовку та координацію заходів для забезпечення швидкої та узгодженої реакції на нові загрози. Цивільна підготовка є вагомим частиним стратегії НАТО, тобто дозволяє країнам-учасникам забезпечити функціонування критично важливих послуг і підтримувати військові операції в умовах кризи. У цьому контексті НАТО встановило сім базових вимог до національної стійкості, включно з безперервністю роботи уряду, стійкістю енергопостачання та захистом системи охорони здоров'я, що має соціально-економічний вплив на країни. Підхід НАТО до безпеки це підхід підтримки здатності країн-учасників адаптуватися до нових викликів, гарантуючи стабільність функціонування критичної інфраструктури. Це захист і комунікаційних, і транспортних систем, і енергопостачання, і реагування на масові втрати під час кризи. Погоджуємося з авторами, що йдеться про весь комплекс заходів і механізмів, спрямований на зменшення вразливості економіки та суспільства загалом в умовах гібридної війни, даючи можливість Альянсу залишитися стабілізуючим фактором у міжнародній системі безпеки. На цьому полі НАТО активно співпрацює з ЄС у галузі кіберзахисту та протидії дезінформації, що має значення для збереження громадської довіри та політичної стабільності у країнах-учасниках. Відтак, політичні та соціально-економічні механізми НАТО, на думку і зарубіжних авторів, сприяють комплексному забезпеченню міжнародної безпеки, гарантуючи не лише оборону, але й стійкість країн перед сучасними різноплановими загрозами (Jasuch, 2020).

Роль НАТО в сучасній глобальній безпеці є надзвичайно важливою, при чому зараз ще виразніше, ніж будь-коли, адже зумовлено це швидкими змінами ландшафту загроз: гібридна

війна, кібератаки, складні регіональні конфлікти тощо. У такому середовищі адаптивність і стійкість є ключовими. Альянс повинен посилити свій військовий потенціал, водночас забезпечивши надійну політичну структуру для сприяння єдності серед держав-членів. Ця єдність необхідна не тільки для прийняття ефективних рішень, але й для упорядкованого реагування на нові загрози. Одним із наріжних каменів стратегії НАТО є принцип колективної оборони, закріплений у статті 5 Північноатлантичного договору. Цей принцип стверджує, що напад на одного союзника вважається нападом на всіх, зміцнюючи почуття солідарності, яке є життєво важливим для оборони. Дотримуючись цього зобов'язання, НАТО надає гарантії, що потенційні агресори, які нападуть на одну з держав-членів, отримають відповідь від усіх держав союзу. Цей механізм колективної безпеки відіграв важливу роль у збереженні миру в Європі після закінчення Другої світової війни. Крім військової готовності, НАТО все більше надає пріоритет партнерствам за мажами держав-учасників Альянсу. Співпраця з країнами, що не є членами, а також із міжнародними організаціями розвиває здатність реагувати на кризи в глобальному масштабі. Такі партнерства відкривають можливість обмінюватися розвідувальними даними, ресурсами, досвідом, що є критично важливим для боротьби з асиметричними загрозами, які можуть не відповідати традиційним військовим парадигмам. Погодимось з дослідниками: акцент НАТО на модернізації очевидний в його постійних зусиллях із впровадження нових технологій і стратегій на операційному рівні. Це інвестиції в можливість кіберзахисту та адаптація військових структур для кращого реагування на гібридні загрози, коли звичайна війна поєднується з нетрадиційними тактиками, наприклад, як кампанії дезінформації. Крім того Альянс відданий вирішенню викликів безпеки пов'язаних зі зміною клімату та дефіцитом ресурсів, визнаючи, що ці проблеми можуть загострити геополітичну напруженість. Вносячи екологічні міркування у своє стратегічне планування, НАТО прагне бути проактивним у зменшенні ризиків, які можуть дестабілізувати регіони та спричинити конфлікти. Оскільки НАТО призначений справлятися зі складнощами сучасного ландшафту безпеки, його подальший розвиток є життєво важливим для сприяння глобальній справедливості та миру. Альянс повинен залишатися гнучким, адаптуючи свої стратегії для протидії новим загрозам, одночасно зміцнюючи єдиний фронт серед своїх членів (Karadeli, 2024).

Окрім перелічених аргументів у сучасних джерелах звертається увага на те, що НАТО отримує зростаюче визнання у сфері економічної безпеки, як життєво необхідного компонента загальної безпеки Альянсу, а це відображає значну зміну його традиційної виключно військової ролі. Взаємозв'язок економічної стабільності з обороною, особливо в технологіях, інфраструктурі, ланцюгах поставок, стає центральним на порядку денному НАТО. У зв'язку зі зростанням загроз, таких як кібератаки на критично важливу інфраструктуру, економічний примус із боку держав, що не є учасниками, і збоїв в глобальному ланцюзі поставок, НАТО визнає, що економічна стійкість є важливою для запобігання вразливостям, які можуть бути використані ворогом. Кіберзагрози посилюють необхідність участі НАТО в політиці кібербезпеки та координації для захисту критичної інфраструктури країн-членів. Альянс ще й покликаний зменшити залежність від іноземних організацій щодо ключових ресурсів і технологій, сприяючи створенню автономнішого та стійкішого економічного середовища. Позиція НАТО також передбачає сприяння економічній політиці, яка надає пріоритет стійкості та здатності до адаптації, особливо в секторах, вразливих до зовнішнього контролю чи впливу. Ця еволюція узгоджується з місією Альянсу щодо захисту не лише фізичних, а й економічних основ безпеки для держав-учасників, роблячи економічну безпеку основним пріоритетом. Посилюючи свою увагу на цих сферах, НАТО позиціонує себе для вирішення сучасних викликів, де економічні та військові загрози дедалі більше збігаються. Ця стратегія підкреслює важливість альянсів і партнерства з державами, що не є членами, особливо в технологічному та енергетичному секторах, для захисту від економічного примусу, який може вплинути на колективну оборону (Benson & Alvarez-Aragones, 2024). Тож відбираючи адаптивні механізми

забезпечення міжнародної безпеки, наразі Альянс максимально зорієнтований на принципи гнучкості, варіативності, інноваційності, технологічності, стійкості.

Висновки. Огляд сучасних наукових та аналітичних джерел дозволяє підкреслити критичну важливість глибокого аналізу сучасних викликів глобальної безпеки, особливо в контексті багатокомпонентних соціально-економічних і політичних аспектів, де беззаперечною цінністю є спроможність об'єднувати зусилля для збереження демократичного світу. Сучасний світ стикається з безпрецедентними викликами, що зумовлені не лише традиційними загрозами, але й новими феноменами, такими як зміна клімату, дезінформація, глобалізаційні виклики, тероризм, зростаюча нестабільність в окремих регіонах. Це вимагає від держав і міжнародних організацій адаптації своїх стратегій до нових реалій, що стало особливо очевидним на прикладі української ситуації. Дослідження, проведене в статті, демонструє, що інтеграція підходів до інформаційної, енергетичної, економічної, військової, продовольчої та інших вимірів безпеки є важливою умовою для забезпечення стабільності та розвитку на міжнародному рівні, а відтак визначає основи функціонування демократичних союзів і альянсів. Важливо зазначити, що ефективна політика в одній із цих сфер може суттєво впливати на інші, що підкреслює важливість комплексного підходу. Своєчасність відповідних безпекових механізмів зумовлена не лише геополітичними змінами, які спостерігаються у світі загалом, а й необхідністю адаптації національних політик до цих нових реалій. Проаналізований вплив НАТО на формування ефективних стратегій реагування на згадані вище виклики дозволяє окреслити наскрізну ідею стійкості, яка закладається у сучасні безпекові та політичні програми як міжнародного, так і національного рівнів. Це свідчить про важливість колективних зусиль у забезпеченні безпеки, де співпраця між державами та міжнародними структурами стає ключовою умовою для досягнення стабільності. Однак ситуація глобальної безпеки перебуває у стані постійної динаміки, тож є полем постійних наукових пошуків, зокрема й політологічних – у світлі розуміння перспективних шляхів вирішення міжнародних конфліктів, наростаючих соціально-економічних і ціннісних викликів, перегляду системи міжнародного політико-правового порядку загалом.

Використані джерела:

1. Близнюк, Н. (2021). Проблемні питання фінансового забезпечення військових частин у контексті переходу на стандарти НАТО. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, 1(45), 44–50.
2. Кобко, Є. В. (2024). До питання вдосконалення адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки держави. *Вісник кримінологічної асоціації України*, 31(1), 384–391. <https://doi.org/10.32631/vca.2024.1.32>.
3. Каптан, М. та ін. (2023). Нормативно-правові аспекти механізму забезпечення національної безпеки у воєнній сфері в кризових ситуаціях. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень НУОУ імені Івана Черняхівського*, 95–103. <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2023-1-77/95-103>.
4. Міненко, Є., Захаренко, К., Драпушко, Р., Воляннюк О. (2023). Суспільно-політична стабільність як складова системи інформаційної безпеки: виклики в умовах воєнного стану. *Міждисциплінарні дослідження складних систем = Interdisciplinary Studies of Complex Systems : [збірник наукових праць]*. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова. № 23. С. 41-54. <https://doi.org/10.31392/iscs.2023.23.041>
5. Орлик, В. (2023). Основні положення стратегії національної безпеки Німеччини. *Національний інститут стратегічних досліджень*. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/osnovni-polozhennya-stratehiyi-natsionalnoyi-bezpeky-nimechchynu>.
6. Шаповалов, Г. М. (2022). Організаційний механізм державного управління міжнародним військовим співробітництвом: досвід країн-членів НАТО та держав ЄС. *Журнал «Інвестиції: практика та досвід»*, (23), 120–123. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.23.120>.
7. Benson, E., & Alvarez-Aragones, P. (2024). NATO and economic security: a political oxymoron or inevitability? *Center for Strategic and International Studies*. <https://www.csis.org/analysis/nato-and-economic-security-political-oxymoron-or-inevitability>
8. Jacuch, A. (2020). Countering hybrid threats: resilience in the EU and NATO's strategies. *The Copernicus Journal of Political Studies*, (1), 5. <https://doi.org/10.12775/cjps.2020.001>.
9. Karadeli, A. S. (2024). NATO's role in contemporary global security dynamics: beyond adaptability and resilience. *European Security & Defence*. <https://euro-sd.com/2024/01/articles/36199/natos-role-in-contemporary-global-security-dynamics-beyond-adaptability-and-resilience/>.

10. NATO. (2024). NATO: The North Atlantic Treaty Organization. NATO. <https://www.nato.int/>
11. Raza, A. (2023). Core concepts of international security within the realm of international relations. SSRN Electronic Journal. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4504853>.

References:

1. Blyzniuk, N. (2021). Problemni pytannia finansovoho zabezpechennia viiskovykh chastyn u konteksti perekhodu na standarty NATO. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, 1(45), 44–50.
2. Kobko, Ye. V. (2024). Do pytannia vdoskonalennia administratyvno-pravovoho mekhanizmu zabezpechennia natsionalnoi bezpeky derzhavy. *Visnyk kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy*, 31(1), 384–391. <https://doi.org/10.32631/vca.2024.1.32>.
3. Kaptan, M. ta in. (2023). Normatyvno-pravovi aspekty mekhanizmu zabezpechennia natsionalnoi bezpeky u voiennoi sferi v kryzovykh sytuatsiiah. *Zbirnyk naukovykh prats Tsentru voienno-stratehichnykh doslidzhen NUOU imeni Ivana Cherniakhovskoho*, 95–103. <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2023-1-77/95-103>.
4. Minenko, Ye., Zakharenko, K., Drapushko, R., Volianyuk, O. (2023). Suspilno-politychna stabilnist yak skladova systemy informatsiinoi bezpeky: vyklyky v umovakh voiennoho stanu. *Mizhdystyplinarni doslidzhennia skladnykh system = Interdisciplinary Studies of Complex Systems: [collection of scientific works]*. Kyiv: Vyd-vo UDU imeni Mykhaila Drahomanova. No. 23, pp. 41–54. <https://doi.org/10.31392/iscs.2023.23.041>
5. Orlyk, V. (2023). Osnovni polozhennia stratehii natsionalnoi bezpeky Nimechchyny. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/osnovni-polozhennya-stratehiyi-natsionalnoi-bezpeky-nimechchyny>.
6. Shapovalov, H. M. (2022). Orhanizatsiyni mekhanizm derzhavnogo upravlinnia mizhnarodnym viiskovym spivrobotnytstvom: dosvid krain-chleniv NATO ta derzhav YeS. *Zhurnal "Investytsii: praktyka ta dosvid"*, (23), 120–123. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.23.120>.
7. Benson, E., & Alvarez-Aragones, P. (2024). NATO and economic security: a political oxymoron or inevitability? Center for Strategic and International Studies. <https://www.csis.org/analysis/nato-and-economic-security-political-oxymoron-or-inevitability>
8. Jacuch, A. (2020). Countering hybrid threats: resilience in the EU and NATO's strategies. *The Copernicus Journal of Political Studies*, (1), 5. <https://doi.org/10.12775/cjps.2020.001>.
9. Karadeli, A. S. (2024). NATO's role in contemporary global security dynamics: beyond adaptability and resilience. *European Security & Defence*. <https://euro-sd.com/2024/01/articles/36199/natos-role-in-contemporary-global-security-dynamics-beyond-adaptability-and-resilience/>.
10. NATO. (2024). NATO: The North Atlantic Treaty Organization. NATO. <https://www.nato.int/>
11. Raza, A. (2023). Core concepts of international security within the realm of international relations. SSRN Electronic Journal. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4504853>.

Artem Konoval,

Postgraduate student, Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University

Features of International Security Mechanisms of NATO: Political and Socio-Economic Aspects

International security is a complex and multifaceted phenomenon that, in modern political science research, requires consideration of various factors, such as geopolitical shifts, global challenges, and internal transformations. The author of the article emphasizes the role of international organizations, particularly NATO, in ensuring collective security. Given threats such as terrorism, cyberattacks, and new forms of conflicts, NATO continues to adapt its strategy to respond to changing conditions. Crisis management necessitates international mechanisms, along with a revision of ineffective formats in practice, such as the Budapest Memorandum, which were intended to support stability. For NATO, the ability of states and their democratic alliances to ensure readiness for collective action in crisis situations is crucial. A systemic approach to management also includes active socio-economic support for partner countries, which helps mitigate the risks of conflicts. The article argues that the implementation of NATO standards can address significant issues and provide the Armed Forces of Ukraine with resources to respond to modern threats. It is also important to consider political aspects, particularly coordination among member states. Only by integrating regulatory, organizational-functional, and institutional mechanisms can NATO remain a viable mechanism for maintaining global stability. For Ukraine, this entails utilizing international experience to implement reforms necessary to meet NATO standards, which will enhance defense capabilities and stability in the region. Additionally, the role of economic security is highlighted in the context of international stability. Modern conflicts often arise against the backdrop of economic crises, making a resilient economy a vital element of both national and international security. For Ukraine, which has suffered significant economic losses due to war, priorities include restoring and diversifying economic relations, attracting foreign investment, and developing strategic sectors. Economic security also involves integration into global markets and forming new trade agreements, which will allow Ukraine to strengthen its position on the international stage.

Keywords: NATO, international security, global challenges, economic security, socio-political resilience.